

Mälardalens högskola
Institutionen för Samhälls- och Beteendevetenskap

Gymnasieungdomars identifiering med den egna sexuella läggningen

Självkänsla, nära socialt stöd, ifrågasättande

Angelica Gustafsson och Malin Jason

C-uppsats i psykologi, VT 2007
Handledare: Lena Almqvist
Examinator: Håkan Källmén

Gymnasieungdomars identifiering med den egna sexuella läggningen Självkänsla, nära socialt stöd, ifrågasättande

Angelica Gustafsson och Malin Jason

Under ungdomsåren sker stora förändringar, både fysiskt och psykiskt. Utforskandet av sexualiteten blir mer aktuell och den sexuella identiteten och den sexuella läggningen kan genomgå förändringar. Viktiga aspekter för att identifiera sig med den sexuella läggningen anses av vissa forskare vara självkänsla, nära socialt stöd och ifrågasättande. Syftet med denna studie är att finna svar på hur mönster av dessa faktorer kan påverka den sexuella identiteten bland gymnasieungdomar. Studien genomfördes med en kvantitativ ansats. En klusteranalys genomfördes för att söka svar på vilka mönster som ökar sannolikheten för att ungdomarna skall identifiera sig med sin egna sexuella läggning. Studien fann att den faktor i mönstret som följer identifiering med den egna sexuella läggningen är självkänsla.

Key words: sexual identity, sexual orientation, compulsory heterosexuality, self-esteem, sexual identification

Ungdomsåren är en av de mest händelserika perioderna i en individs utveckling. Frågor som behandlar upplevelser kring den egna kroppen och relationer till personer i omvärlden ställs, utforskas och försöks besvaras från en position som inte längre är från ett barns perspektiv men inte heller från ett vuxet; ”vem är jag?”, ”vad tycker andra om mig?”, ”duger jag?”. Stora förändringar sker i kroppen och i psyket och nya intressen, värderingar och attityder utvecklas. Utifrån detta formar individen en tydligare uppfattning kring sig själv och vad han/hon tycker om sin egen person (Rosenberg, 1965). Ungdomsåren beskrivs ofta i efterhand som en omtumlande period i en individs liv. Relationen till både familjen och vännerna har under denna period stor betydelse för utveckling av den egna identiteten. Särskilt stor betydelse har den sociala miljön visat sig ha för den sexuella identitetens utveckling (Boratav, 2006; Hollander, 2000; Worthington, Savoy, Dillon, & Vernaglia, 2002). Även ungdomarnas självkänsla (”self-esteem”) har betydelse för hur de identifierar sig med den sexuella identiteten (Swann & Spivey, 2004). Aktuellt under denna period blir även utforskandet av den egna sexualiteten och den sexuella identiteten, både på ett kognitivt och på ett fysiskt plan (Rosenberg, 1965). Forskning där undersökningsdeltagarna retroaktivt har skattat sin ålder för sexuell medvetenhet kring den egna sexuella identiteten har visat att denna medvetenhet inträffar runt 10 års ålder (Boratav; McClintock & Herdt, 1996). I tonåren blir det även mer aktuellt att tydligt kunna identifiera sig med sina sociala roller (Hollander, 2000). Forskning har visat att det är framförallt individer som innehar en sexuell minoritet som under denna period aktivt ifrågasätter och funderar kring sin sexuella läggning (Savin-Williams & Diamond, 2000). Det kan antas vara så att heterosexuella inte ifrågasätter sin sexualitet i samma grad då de tillhör en majoritetsgrupp vars privilegier gör att ifrågasättande inte aktualiseras. Denna uppsats avser att utforska en av de aspekter som är aktuella under ungdomsåren, den sexuella identiteten, genom att undersöka gymnasieungdomars identifiering med den egna sexuella läggningen.

Modeller över sexuell identitetsutveckling

Forskning inom sexuell identitet har främst riktat sig mot normavvikande grupper, såsom homosexuella. En stor del av denna forskning har utgått ifrån att grupperna homosexuella och heterosexuella genomgår skilda identitetsutvecklingar (Diamond, 2003). Litteratur rörande sexuell identitet omfattar nästan enbart människor från sexuella minoritetsgrupper (Worthington et al., 2002). Även heterosexuella ungdomar genomgår faser av utforskande av den sexuella identiteten, men detta har inte behandlats i någon större omfattning (Boratav, 2006; Craver, Egan, & Perry, 2004; Eliason, 1995). Det har knappt antagits att heterosexuella har någon sexuell identitet över huvudtaget (Worthington & Mohr, 2002). Trots detta har några modeller om heterosexuell identitetsutveckling utformats. De modeller som utformats har haft olika utgångspunkt. Eliason (1995) var en av de som genom att applicera en redan etablerad identitetsutvecklingsmodell på gruppen heterosexuella utvecklade en ny modell. Eliason utvecklade därmed en av de första heterosexuella identitetsutvecklingsmodellerna då han applicerade Marcias identitetsutvecklingsstadier, som tidigare utforskats inom områdena politik och religion, på heterosexuell identitetsutveckling. Marcias identitetsmodell utgår från att individer ingår i fyra olika stadier under sin identitetsutveckling; diffusion, foreclosure, moratorium samt achievement. Vilket stadium individen befinner sig i är beroende av grad av utforskande samt hur personen anser att den egna sexuella läggningen är en del av ens person (Eliason, 1995; Worthington et al., 2002). Eliason använde sig av samma kriterier som Marcias för stadierna. Individer som är i stadiet diffusion har ingen aktiv upplevelse av sin sexuella identitet och har varken utforskat eller engagerat sig i sin sexuella läggning. I stadiet foreclosure har individen accepterat sin sexuella identitet utan att ha ifrågasatt eller utforskat den. Individer i stadiet moratorium har aktivt utforskat sin sexuella identitet utan att engagera sig i den och gjort den till sin egen. Det fjärde stadiet, achievement, inträffar enbart då individen är klar med stadiet moratorium och aktivt engagerar sig i sin sexuella läggning och identifierar sig med den (Eliason). Brister i denna modell är bland annat att det krävs kroppslig handling för att det ska definieras som experimenterande och utforskande. De tidiga heterosexuella identitetsutvecklingsmodellerna bidrog med att synliggöra främst individuella skillnader inom heterosexuell identitetsutveckling och pekade på olika typer av heterosexualitet.

Modeller rörande sexuella minoriteter har haft ett annat fokus än de heterosexuella identitetsmodellerna. Några som behandlat detta och utformat homosexuell identitetsutvecklingsmodeller är Cass och McCarn och Fassinger (Hollander, 2000; Swann & Spivey, 2004). Cass modell är en linjär utvecklingsmodell där utvecklingen antas genomgå en bestämd ordning genom de olika stadierna som ingår i modellen. Stadierna baseras på olika grad av självmedvetenhet och offentliga tillkännagivanden av sin sexuella läggning. I Cass modell antas den sexuella identiteten vara något som förvärvas under levnadsåren, inte som något medfött. Faserna som finns i McCarn och Fassingers modell påminner om Cass stadier men har två dimensioner. Dels är det individens egna sexuella identitetsutveckling och dels den sexuella identitetsutveckling som pågår i den grupp som individen befinner sig i (Swann & Spivey, 2004). McCarn och Fassingers modell använder begreppet faser istället för stadier, då de anser att stadier indikerar en mer fastlåst utveckling. Båda modellerna innefattar det sociala samspelet och den sociala miljöns påverkan på den sexuella identitetsutvecklingen och ser det ha stor inverkan på individens sexuella identitetsutveckling, något som är en viktig aspekt i flera modeller rörande sexuella minoriteter identitetsutveckling.

Det finns de som har försökt sammanfoga de olika modellerna över sexuell identitetsutveckling i försök att nå en mer förklarande modell. Worthington, Savoy, Dillon och Veranglia (2002) har i sin multidimensionella modell av heterosexuell

identitetsutveckling sammanfogat olika sexuella minoriteters identitetsmodeller med heterosexuella identitetsmodeller. De har bland annat sammanfört Eliassons, Cass och MaCarns och Fassingers modeller (Worthington et al., 2002). Deras modell innehåller aspekterna ifrågasättande och det sociala samspelet som återfinns hos modeller för sexuella minoriteter. De har även innefattat komponenterna compulsory heterosexuality, utforskande och attityder gentemot homo-, bi- och transpersoner som återfinns hos de heterosexuella identitetsmodellerna. Hänsyn tas även till heterosexuella som majoritetsgrupp och de privilegier det innebär att vara heterosexuell. Deras modell tar, till skillnad från många andra modeller, hänsyn till att människors sexuella identitet utvecklas i samspel med den sociala miljön. En annan styrka med Worthingtons et als modell är att den även tar hänsyn till könsaspekten. Savin-Williams och Diamonds (2000) menar att problematiken med att skapa en universell modell bland annat ligger i skillnaderna mellan tjejer och killars sexuella identitetsutveckling, men menar även att ingen modell ensam kan ge en representativ bild. Ytterligare en styrka med modellen är att den inte förutsätter en linjär utveckling, något som också har kritiserats i andra modeller (Frable, 1997). Enligt Worthingtons et als modell sker inte faserna i någon bestämd ordning utan individen kan befinna sig i olika faser beroende på både positiva och negativa omständigheter. Exempelvis kan en personlig kris påverka den sexuella identitetsutvecklingen genom att den sexuella identiteten inte ges utrymme. Trots många uppenbara fördelar med Worthington et als sammanfogade modell har den ännu inte blivit empiriskt testad, vilket är en brist.

Det finns risker både med att differentiera och att sammanfoga de olika sexuella identitetsutvecklingsmodellerna. En av riskerna med att differentiera är att det kan antas vara sådana skillnader mellan gruppernas sexuella identitetsutveckling att meningsfulla utbyten inte kan ske mellan forskningsområdena (Diamond, 2003; Reiss, 1999). En risk med att sammanfoga och skapa en universell modell är att det skulle kunna medföra att specifik problematik för en viss grupp inte tas i beaktning, exempelvis "komma ut" -processen, som sexuella minoriteter genomgår (Diamond; Hollander, 2000). Mycket tyder dock på att det finns mer att vinna på att sammankoppla modeller med empirisk bakgrund som Worthington et al. har gjort, för få empirisk grund för denna multidimensionella ansats. På så vis kan mer information om den sexuella identitetens komplexitet fås fram och även försöka forma en universell modell som inte antar homogenitet inom de olika grupperna (Bieschke, 2002; Hoffman, 2002; Mohr, 2002). Worthington et als (2002) multidimensionella modell visar den komplexitet som finns med att formulera en modell som avser att integrera identitetsutvecklingen hos personer med olika sexuell läggning, då variationen även inom dessa grupper är stor.

Compulsory heterosexuality

Från det att människan föds är hon en del av en social miljö och en del av samhället hon lever i. Genom uppväxten socialiseras hon till att fungera i denna samhällsstruktur genom samspel med andra och genom samhällets normer (Boratav, 2006; Worthington et al., 2002). I alla världens kulturer är relationen mellan en man och en kvinna, det vill säga en heterosexuell relation, den vanligaste och mest accepterade. Rich (1986) använder sig av begreppet "*compulsory heterosexuality*" för att förklara det näraliggande tvång att vara heterosexuell och bete sig efter den heterosexuella normen som finns i samhället. Rich menar bland annat att människor, och speciellt kvinnor, tvingas in i heterosexualitet genom våld, våldtäkt, barnäktenskap, pornografi och ekonomiska sanktioner. Wilkinson och Kitinger (1994) menar att heterosexualitet inte ger utrymme för egna funderingar kring den sexuella läggningen och skapar i sin tur svårigheter att kategorisera sig i en läggning. Rich menar att det tas förgivet

att heterosexualitet är den sexuella läggningens grund, det vill säga det naturliga och medfödda. Heterosexualitet förklaras ofta utifrån reproduktiva behov, evolutionära strategier eller naturliga skillnader mellan män och kvinnor. Wilkinson & Kitzinger menar att detta till trots så är heterosexualitet i första hand socialt kontrollerad. Exempelvis visar Reynolds (2003) i sin forskning att skolan är en av de platser där detta "tvång" gör sig tydligt, där pojkar och flickor socialiseras in i ett heterosexuellt beteende och normer. Detta genom bland annat pojk- och flickvans relationer som är vanligt i dessa åldrar. Normer för hur en pojkvän respektive flickvän ska bete sig i dessa roller är tydliga och straffas om de inte efterföljs, genom mobbning och tydliga anmärkningar på att de avviker från den övriga gruppen. Tydligast visar sig detta bland pojkarna då deras heterosexualitet samt manlighet blir ifrågasatt då de avviker (Reynolds). Genom samspelet mellan barnen lär de sig sina roller i den heterosexuella relationen och risken med att avvika från den, en process som fortgår genom livet.

Heterosexuella är medlemmar i en majoritetsgrupp som genom den hierarkiska ordning gentemot andra sexuella läggningar vinner flera fördelar. Vilket kan ses som jämförbart med den hierarkiska ordning som finns inom kön och etnicitet (Boratav, 2006; Worthington et al., 2002). Dessa grupper överst i den hierarkiska ordningen vinner flera fördelar genom att lagar, normer och samhällsstrukturer agerar till deras fördel. De flesta heterosexuella tänker inte generellt på sig själva som heterosexuella, många upplever att de inte ens tillfullo förstår dess innebörd. Forskare har diskuterat att likt mannens svårigheter att identifiera sig som man har den heterosexuella individen svårigheter med att identifiera sig som heterosexuell, då identifiering varken förväntas av dem eller uppmuntras (Boratav 2006; Eliason, 1995). Detta resultat kan antas bero på att detta är identiteter som anses universala och självklara och som därför inte tar så stor del av den egna personligheten (Boratav, 2006). Forskning har även visat att heterosexuella i betydligt högre grad ser positiva aspekter av sin sexuella identitet än vad individer med annan sexuell läggning ser (Boratav, 2006; Eliason, 1995). Compulsory heterosexuality avspeglar sina effekter även i forskning kring heterosexuella liksom könsmaktsordningen avspeglas i forskning kring män där forskningen setts som universell snarare än bunden till gruppen heterosexuella eller gruppen män.

Sexuell identitet och sexuell läggning

Människors sexuella identitet är komplex och kan ses ha olika komponenter. Shively och De Cecco (1977) ansåg att den sexuella identiteten består av fyra komponenter, en indelning som fortfarande anses vara aktuell inom forskningen (Hollander, 2000; Stripe & Tolman, 2003). Den sexuella identiteten består, utöver det biologiska könet, av ytterligare tre komponenter; könsidentitet, social könsroll och sexuell läggning. Könsidentitet syftar till vilket kön individen anser sig tillhöra. Detta behöver nödvändigtvis inte vara samma som det biologiska könet. En individ kan anse sig vara feminin eller maskulin även om det biologiska könet inte överensstämmer. Den tredje komponenten av sexuell identitet som individen utvecklar är en social sexroll. Det syftar till den del av den sexuella identiteten som är kulturellt baserad, som exempelvis olika karaktäristika associerade till ett kön. Detta kan vara fysiska attribut som individen föds med eller utvecklar, en muskulös man uppfattas som mer maskulin än en "tunn" man som istället kan ses som feminin. Andra karaktäristika som enligt Shively och De Cecco påverkar social sexroll är hur en person går, pratar och klär sig samt personliga intressen. Dessa attribut gör det lätt för omgivningen att kategorisera individer utifrån feminin/maskulin. Den fjärde komponenten är individens sexuella läggning. Denna komponent har två aspekter: den fysiska och den emotionella, där individen föredrar män och/eller kvinnor på ett fysiskt respektive emotionellt plan. Shively, Jones och De Cecco

(1984) undersökte forskningslitteratur rörande sexuell läggning för att studera hur sexuell läggning hade definierats och operationaliserats, samt utifrån vilka preferenser personer valdes som studieobjekt. De fann att begreppet definierats inom vida ramar eller knappt alls. I forskning där det hade definierats var det vanligtvis genom fysisk sexuell aktivitet. Det förutsattes även ofta att om en grupp inte var uttryckligen homosexuell var den per automatik heterosexualitet samt att heterosexuella inte räknades som en sexuell läggning (Shively, Jones & De Cecco). Kritik har även förts mot användandet av ovan nämnda kategorisering av sexuell läggning (Hollander, 2000; Sell, 1997; Wilkinsson & Kitzinger, 1994). Kritiken har berört svagheter i att kombinera både den emotionella och den fysiska aspekten i arbetet, då dessa inte alltid följer varandra utvecklingsmässigt, samt kritik mot att dela på dessa två aspekter i arbetet då viktig information kan gå förlorad. Fasta kategorier av människor med olika sexuell läggning kan också medföra statistiska indelningar som exkluderar vissa individer. Kritik har även riktats mot att använda begreppet sexuell läggning då det kan uppfattas som att läggningen vore predestinerad. Många menar att begreppet sexuell preferens är mer adekvat (Hollander, 2000). Worthington et al. (2002) använder sig av "sexuell läggning-identitet" för att fånga in människors identitet och de aspekter i personligheten som ger uttryck för sexualitet. Forskning har visat motstridiga resultat rörande människors bestående upplevelser av sin sexuella läggning, vilket ytterligare förstärker de svårigheter med kategorisering som tidigare lyfts fram (Boratav 2006; Kinnish, Strassberg, & Turner, 2005). Den aktuella studien har valt att utgå från individens egen kategorisering av sin sexuella läggning då forskningen vill fånga individens egna syn på sin sexuella läggning.

Mäta sexuell läggning. Svårigheter att definiera och mäta sexuell läggning visar tydligt på komplexiteten kring sexuell identifiering. Forskare är oeniga om vilka aspekter av sexualitet som bäst fångar essensen av sexuell läggning (Friedman, 2004). Oenigheten gör sig tydlig ibland annat de skalor som idag används för att mäta sexuell läggning. Först ut att försöka var Alfred Kinsey när han kartlade amerikaners sexvanor på 1940-talet. Han avsåg att mäta sexuell läggning genom att kartlägga sexuell erfarenhet och psykosexuella reaktioner. Han utformade en bipolär skala som rymmer ett kontinuum mellan "exklusivt heterosexuell" till "exklusivt homosexuell" (Kinsey et al., 1948). Problemet med Kinseyskalan är att den svarande måste kombinera psykologiska komponenter med beteende till enhälliga resultat (Sell, 1997). Exempelvis kan en individ fantisera om en person av samma kön, men endast ha heterosexuella fysiska förbindelser. När denna person ska kombinera dessa två komponenter i skalan riskerar svaret att bli missvisande. Denna person skulle lika gärna kunna anse sig vara uteslutande heterosexuell som uteslutande homosexuell. Shively och De Cecco (1977) har, likt många andra, försökt att vidareutveckla Kinseyskalan. De har utarbetat en skala som fångar in två aspekter av sexuell läggning; en skala för fysisk attraktion och en skala för känslomässig komponenter. Denna skala mäter dessutom homosexualitet och heterosexualitet oberoende av varandra på två skilda skalor (Shively & De Cecco, 1977). På detta sätt fångas större psykisk och fysisk variation på skalan. En av de vanligaste metoderna inom forskningen idag för att ta reda på undersökningspersonernas sexuella läggning är genom självskattning där de vanligaste alternativen är heterosexualitet, homosexualitet och bisexualitet (Sell, 1997; Shively, Jones & De Cecco, 1984). Även detta tillvägagångssätt får samma kritik då det inte tar hänsyn till emotion och fysiologi (Friedman 2004; Wilkinsson & Kitzinger, 1994). En annan aspekt som ytterligare försvårar arbetet med att få kunskap om ungdomars sexuella identitet är att ungdomar som identifierar sig med sexuella minoriteter kommer till insikt om detta vid olika tidpunkter och betecknar sig därmed olika; vissa vid attraktion och andra vid fysisk aktivitet. Som ett resultat av detta kan olika ungdomar identifiera sig med olika sexuell läggning även om de har samma erfarenhet av samsambeteende, attraktion och fantasier (Friedman, 2004). Styrkan med dessa självskattningsskalor

är dock att det fångar den sexuella läggning som den svarande själv anser sig identifiera sig med.

Identifiering med den egna sexuella läggningen

Den sexuella läggningen är en del av den sexuella identiteten. Huruvida människor identifierar sig med den egna sexuella läggningen kan bero på flera aspekter; som bland annat självkänsla, nära socialt stöd och ifrågasättande (Boratav, 2006; Eliason, 1995; Swann & Spivey, 2004; Worthington et al., 2002), vilket denna studie avser att undersöka.

Självkänsla. Är självkänsla är en betydande komponent i ungdomars sexuella identitetsutveckling? Rosenberg (1965) beskriver självkänsla som attityden individer håller gentemot den egna personen. God självkänsla karaktäriseras av att individer respekterar sig själva och betraktar sig själva som värdiga. De tycker inte nödvändigtvis att de är bättre än andra, men anser sig inte heller vara sämre. Dålig självkänsla innefattas istället av förkastning, missbelåtenhet och förakt mot den egna personen (Rosenberg, 1965). Rosenberg utvecklade en självskattningsskala över självkänsla. Denna baseras inte på prestation och förvärvat självkänsla, utan avser vad som kallas global självkänsla, där individens allmänna antagande och tyckande om sig själv avspeglas i resultatet. Självkänslan kan påverka individens mod och behov av identifiering med den sexuella läggningen. I en undersökning genomförd av Swann och Spivey (2004) undersöktes lesbiska ungdomars självkänsla med Rosenbergs self-esteem skala (Rosenberg, 1965). Även respondenternas sociala stöd samt kontakt med det sexuella minoritetssamhället undersöktes. Forskarna fann ett svagt samband mellan självkänsla och lesbisk identitet bland unga kvinnor mellan 16 och 24 år, liten spridning i urvalets ålder gör dock resultatet osäkert. Resultatet visade att ju tidigare kvinnorna kommit till insikt med sin läggning desto bättre självkänsla hade de. Swann och Spivey undersökning visar att god självkänsla är en delaktig komponent i utvecklingen av den sexuella identiteten.

Nära socialt stöd. Har det nära sociala stödet inverkan på individens identifiering med den egna sexuella läggningen? Det nära sociala stödet innefattar personer som individen har i den direkta miljö och som individen har regelbunden kontakt med som exempelvis familj, vänner och lärare (Worthington et al., 2002). Worthington et al. benämner detta som den ”*mikro sociala kontexten*” och menar att sexuell identitetsutveckling kan influeras av bland annat de värderingar, behov och tro som personer i ens närhet har. Exempelvis genuskonformitet, sexualkunskap, sexuella värderingar och vissa sexuella behov kan tänkas läras ut i den nära miljön. Föräldrar som lever i stereotypa könsroller och definierar sexualitet därefter kan bidra till att deras barn utvecklar liknande värderingar om sexualitet. Att isolera individens sexuella identitetsutveckling från den nära sociala stödet är nästintill omöjligt då de komponenter som anses ha betydelse för den sexuella identiteten hänger samman med den nära sociala miljön (Shively & DeCecco, 1977). Det biologiska könet är en av de första kategoriseringar som människor delar in andra individer efter och som de därefter förhåller sig till i sitt samspel med andra (Worthington et al.). Även den sociala könsrollen utvecklas och befästs i samspel med människor i den nära sociala kretsen och är beroende av gruppens normer, traditioner samt kulturella och religiösa övertygelse (Worthington et al., 2002). Vidare påverkas könsidentiteten till stor del av hur omgivningen konstruerar och förhåller sig till de olika könets könsroll, exempelvis genom vad som anses vara feminint och maskulint. Sexuell läggning är ett dynamiskt begrepp som utvecklas och omformuleras med individens utveckling. Beroende på hur individer uppfattar aspekter som handlar om sexuell läggning

under socialiseringen och i samspel med den sociala kretsen omformas deras sexuella identitet och får ny betydelse. Exempelvis växer de flesta barn upp med bilden av en mamma-pappa relation, men under årens lopp och beroende av hur erfarenheter ser ut i mötet med andra sexuella relationer påverkas individens förhållningssätt mot dessa kategorier (Worthington et al., 2002). Att känna stöd och möjlighet till kommunikation under ungdomsåren, både generellt (Demo, Small, & Savin-Williams, 1987) och rörande den sexuella identiteten, kan ha stor betydelse för individens självkänsla och dess identifiering med den sexuella läggningen (Swann & Spivey, 2004). Desto äldre och mognare individen blir desto viktigare blir kompisarna i relation till föräldrarna för individens identitetsutveckling, både som stöd och som förebilder (Worthington et al., 2002). Som Rich (1986) argumenterar, avseende begreppet compulsory heterosexuality, beror tvångssocialisering till stor del på gruppens medlemmar och normer. Den sociala miljön kan både hindra och uppmuntra individens sexuella identitetsutveckling samt graden av identifiering med den egna sexuella läggningen genom dess förhållande till både läggning och individen.

Ifrågasättande. Påverkar ifrågasättande av den sexuella läggningen identifieringen med den egna sexuella läggningen? Eliason (1995) undersökte collegestudenters identifiering med den egna sexuella läggningen genom att dela in dem i fyra olika stadier utifrån Marcias identitetsmodell. Studenterna gick en kurs rörande "theorizing sexual identity". I början av denna kurs blev de ombad att skriva uppsatser om sin sexualitet utifrån hur det hade format och påverkat deras liv, i slutet av kursen ombads de skriva en ny uppsats utifrån samma uppgift. Eliason fann att de flesta heterosexuella studenter återfanns i stadiet *foreclosure* samt att de såg sin sexuella läggning till stor del berodde på deras kön, övriga sexuella läggningar uteslöts ur studien. I undersökningens sista uppsats påvisades två framträdande resultat; en förändring i attityder gentemot om andra sexuella identiteter än den egna samt en större medvetenhet om den egna sexuella identiteten. Även Konik och Stewart (2004) fann i sin undersökning bland collegestudenter att individer som identifierar sig som heterosexuella till större del återfinns i stadiet *foreclosure*. Wilkinson och Kitzinger (1993) menade att individer med en heterosexuell identitet inte ifrågasätter och aldrig kommer att ifrågasätta sin läggning därför att de är en del av majoritetsgruppen och därmed inte finner någon mening med att ifrågasätta den. Människor i sexuella minoritetsgrupper antas aktivt ifrågasätta sin sexuella identitet i högre utsträckning än heterosexuella då de bryter normer i samhället (Carvan, Egan, & Perry, 2004; Hollander, 2000). Resultat av forskningen kan tolkas på så vis att ifrågasättande av den egna sexualiteten till stor del beror på i vilket stadium individen återfinns, vilket i sin tur leda till att påverka identifiering med den egna sexuella läggningen.

Syfte och frågeställningar

Flera av de faktorer, som exempelvis ifrågasättande, nära socialt stöd och självkänsla, som antas påverka identifiering av den egna sexuella läggningen bland människor i sexuella minoritetsgrupper har inte utforskats och antas inte heller ha samma predicerande förmåga för heterosexuella i deras sexuella identitetsutveckling. Syftet med denna studie är att undersöka framförallt heterosexuella och se om dessa individers identitetsutveckling påverkats av dessa faktorer. Denna studie avser således att undersöka ungdomars identifiering med den egna sexuella läggningen och självkänsla samt avser inkludera ifrågasättande och det nära sociala stödets betydelse för gymnasieungdomars identifiering med den egna sexuella läggningen.

Frågeställningar:

1. Vilka mönster av faktorer påverkar svenska gymnasieungdomar identifiering med den egna sexuella läggningen?
2. Finns det samband mellan enskilda faktorer i mönstret och identifiering med den egna sexuella läggningen bland gymnasieungdomar?
 - a. Finns det ett samband mellan självkänsla och identifiering med den egna sexuella läggningen?
 - b. Finns det ett samband mellan nära socialt stöd och identifiering med den egna sexuella läggningen?
 - c. Finns det ett samband mellan ifrågasättande och identifiering med den egna sexuella läggningen?

Metod

Deltagare

Deltagarna i studien var gymnasieungdomar från åtta klasser från en större gymnasieskola i Uppland. Åldersvariationen var mellan 16 och 20 år ($m = 17.2$). I studien var könsfördelningen 110 kvinnor och 57 män ($n = 172$). Av de 172 deltagarna uteslöts fyra män (2.3%) som tydligt visade på oseriösa svar. Majoriteten av deltagarna såg sig som heterosexuella ($n = 151$), av de övriga homosexuella ($n = 1$), bisexuella ($n = 9$), annat ($n = 3$) samt internt bortfall ($n = 4$). Fördelningen bland ungdomarna rörande civilstånd var 109 singlar, 42 pojkvän/flickvän av motsatt kön, 4 flera partnerrelationer och 4 med annan typ av relation. Urval av deltagare och gymnasieskola baserades på tillgänglighetsurval. Det externa bortfallet var 44 stycken.

Material

Studien genomfördes med en kvantitativ ansats, där en enkät utformades för att kunna undersöka studiens frågeställningar. Enkäten utformades i fem delar. Den första delen bestod av demografiska frågor om kön, ålder, civilstånd samt sexuell läggning.

Den andra delen av enkäten behandlade global självkänsla, utifrån Rosenbergs self-esteem skala (Rosenberg, 1965; Swann & Spiwey, 2004). Skalan består av tio påståenden som skattas på en fyrgradig skala från "Håller inte alls med" (1) till "Håller fullständigt med" (4) och består av hälften positiva påståenden och hälften negativa påståenden. Exempel på påståenden; "På det stora hela är jag nöjd med mig själv", "Ibland tycker jag inte jag är bra alls", "Jag känner att jag är en person av värde, åtminstone på samma nivå som andra" och "Jag önskar jag kunde ha mer respekt för mig själv". Artikelförfattarna översatte skalan från engelska till svenska för att anpassa den till målgruppen i undersökningen.

Den tredje delen av enkäten bestod av påståenden om identifiering med den egna sexuella läggningen. Påståendena såg ut som följande: "Jag identifierar mig starkt med min sexuella läggning" och "Jag ser inte min personlighet vara påverkad av min sexuella läggning".

Den fjärde delen av enkäten bestod av påståenden om det nära sociala stödet, dels hur respondenten upplevde stödet samt utformningen av det nära sociala stödet rörande respondentens sexuella läggning: "Jag har en bra relation till min familj", "Jag har en bra

relation till mina vänner”, ”I min familj eller/och bland nära vänner finns det personer som identifierar sig med annan sexuell läggning än vad jag själv gör”, ”I min familj eller/och bland nära vänner upplever jag att samtal kring sexuell läggning öppet kunnat föras”, ”Jag upplever att jag har ett stöd hemifrån oavsett min sexuella läggning”, ”Jag upplever att jag har ett stöd från mina närmaste vänner oavsett min sexuella läggning” och ”Mina närmaste vänner ser sig ha samma sexuella läggning som jag”.

Den femte delen bestod av påståenden rörande ifrågasättandet av den egna sexuella identiteten där respondenterna fick ta ställning till följande påstående: ”Jag har aktivt funderat kring min sexuella läggning” och ”Jag har inte känt ett behov av att reflektera kring min sexuella läggning”.

Del tre, fyra och fem av enkäten utformades samtliga som påståenden som respondenten skulle ta ställning till på en femgradig skala: ”Håller inte alls med”(1) till ”Håller fullständigt med” (5).

All databearbetning genomfördes med hjälp av statistikprogrammet SPSS. Inbördes homogenitet av Rosenbergs självskattningsskala över självkänsla beräknades med hjälp av Cronbachs alpha och visade en reliabilitetskoefficient på .87. Frågorna sammanställdes till en ny variabel; ”självkänsla”. Homogenitet beräknades med samma metod på frågorna rörande nära socialt stöd och reliabilitetskoefficienten var här .68. En ny variabel skapades; ”nära socialt stöd”. En ny variabel för ifrågasättande eller identifiering med den egna sexuella läggningen skapades ej då ett index ej var möjligt.

Procedur

En pilotundersökning av enkäten genomfördes innan den avsedda undersökningen för att få en så välfungerande enkät som möjligt. Artikelförfattarna tog kontakt med tio ungdomar i åldrarna 16-19 år på en skolcafé i Södermanland. Ungdomarna fick besvara enkäten samt diskutera eventuella brister och övriga funderingar med artikelförfattarna. Synpunkterna ungdomarna hade gällde främst ordval och förtydligande av ord samt dispositionen i enkäten. Dessa togs senare i beaktning inför den avsedda studien.

För att kunna genomföra studien tillfrågades en lärare vid den tilltänkta gymnasieskolan om hon kunde tänka sig att låta oss disponera hennes lektionstid. Efter klartecken kontaktades rektorn som även han gav sitt medgivande och därefter kontaktades ytterligare två lärare. Samtliga kontaktades via e-mail och fick ta del av studiens syfte samt de forskningsetiska principerna. Kontakt togs även med skolans kurator och skolsköterska med tanke på ämnets känsliga natur. Kurator och skolsköterska fick, utöver att ta del av syftet, även ta del av enkäten för att underlätta deras arbete vid eventuell problematik som kunde tänkas uppstå.

Under två dagar följde artikelförfattarna med de tre lärarna till deras lektioner. Undersökningdeltagarna fick både muntlig och skriftlig information om studiens syfte, att svaren skulle behandlas konfidentiellt och att de kunde avbryta sitt deltagande om de så önskade. I det skriftliga missivbrevet informerades deltagarna även om vikten av sanningsenlighet för studien, samt informerades om att en ifylld enkät räknades som godkännande av deltagande i studien. Missivbrevet innehöll även kontaktadresser till både artikelförfattarna och deras handledare om senare frågor skulle uppstå. Artikelförfattarna var i klassrummet under den tid, 10-15 minuter, det tog att fylla i enkäten för att kunna besvara frågor och övervaka situationen. Efter att respondenterna besvarat enkäten lämnades den i en låda vid katedern för att stärka respondenternas upplevelse av konfidentialitet.

Databearbetning

Artikelförfattarna analyserade sambandet mellan variablerna; (1) självkänsla och identifiering med den egna sexuella läggningen; (2) nära socialt stöd och identifiering med den egna sexuella läggningen; (3) ifrågasättande och identifiering med den egna sexuella läggningen med Pearsons korrelation.

För att kunna ta reda på vad som påverkar graden av identifiering med den sexuella läggningen hos gymnasieungdomar valdes en K-means klusteranalys. Denna analysmetod valdes av artikelförfattarna då de hade förhoppningar om att analysmetoden skulle visa på komplexiteten av den sexuella läggningen bland ungdomar. Klusteranalys användes för att strukturera upp det datamaterial som insamlats genom att forma kluster utifrån gemensamma skillnader och likheter. Individerna delades in i kluster grundat på följande variabler; (1) självkänsla, (2) nära socialt stöd och (3) ifrågasättande. Klusteranalys användes då den tillgodosåg studiens syfte på bästa sätt genom att utgå från individen och möjligheten att undersöka mönster av faktorer relaterade till identifiering med den egna sexuella läggningen snarare än enskilda faktors påverkan på denna identifiering (Hair, Andersson, Taham, & Black, 1998; Schneider & Roberts, 2004). Antalet kluster var vid analysens början okänt och slutantalet kluster nåddes via ett explorativt tillvägagångssätt där lösningar med olika antal kluster undersöktes och bedömdes. Slutligen valde artikelförfattarna att använda sig av en lösning med fem kluster. Antalet kluster valdes då artikelförfattarna ansåg att detta antal kluster visade meningsfulla skillnader mellan varandra samt en tillfredställande fördelning av individer. De olika klustren jämfördes sedan med en envägsvariansanalys (ANOVA) och Tukey post-hoc test för att se hur de skiljde sig åt gällande graden av identifiering. Vidare analyserades med envägsanalys fördelningen av kön och ålder mellan klustren.

Resultat

Korrelationer

Pearson korrelationsanalyser visade ett signifikant samband mellan variablerna självkänsla och identifiering med den egna sexuella läggningen ($r = .398$; $p = .001$). Sambandet kan tolkas som att individer med bra självkänsla oftare identifierar sig med den egna sexuella läggningen. Detta samband skulle också kunna tolkas som att de ungdomar som är säkra på sin egna sexuella identitet/läggning har bättre självkänsla. Ett signifikant samband återfanns också mellan nära socialt stöd och identifiering med den egna sexuella läggningen ($r = .24$; $p = .003$). Detta samband tyder på att individer med bra nära socialt stöd oftare än individer med sämre socialt stöd identifierar sig med den egna sexuella läggningen. Sambandet kan även tolkas att de som identifierar sig starkt med sin sexuella läggning uppfattar desto mer socialt stöd. Ett signifikant samband återfanns mellan ifrågasättande av den egna sexuella läggningen och identifiering med den egna sexuella läggningen ($r = -.187$; $p = .02$). Det negativa sambandet tyder på att ju mindre individer ifrågasätter den egna sexuella läggningen desto mer identifierar de sig med den, eller de som starkare identifierar sig med sin sexuella läggning är mindre benägna att ifrågasätta den.

Kluster

Det slutgiltiga antalet kluster i klusteranalysen valdes till fem. Utöver de fyra enkätsvar som i ett tidigare skede uteslöts ur analysen uteslöts ytterligare åtta ungdomar (4.8%), då dessa gav bristfälliga svar ($n = 7$) eller inte kunde placeras i något av klustren på grund av brist på homogenitet med någon av de andra ungdomarna i undersökta variabler ($n = 1$). Ungdomarna i de olika klustren skiljde sig signifikant åt när det gällde hur starkt de identifierade sig med den egna sexuella läggningen ($F_{4,148} = 4.9, p = .001$). Könsfördelningen var 103 kvinnor och 56 män, samt 1 person som inte angivit kön. Signifikanta skillnader rörande kön och ålder mellan grupperna återfanns inte.

I den nedan löpande texten presenteras signifikanta samband. De fem klustren presenteras var för sig i två separata delar. Den första delen berör de mönster som klustren uppvisade i analysen. I Tabell 1 redovisas variabelernas medelvärden för respektive klustergrupp och i text beskrivs klustergruppernas mönster och ungdomarnas demografiska egenskaper. Den andra delen visar jämförelsen mellan ungdomarna i de fem klustergrupperna i grad av identifiering med den egna sexuella läggningen, vilket även visas i Tabell 2

Kluster ett. Individerna i klustergrupp ett ($n = 31$) namngavs till "Aktivt funderat". Ungdomarna i gruppen kännetecknades av att ha (1) god självkänsla, (2) ett gott nära socialt stöd, samt (3) aktivt funderat kring den egna sexuella läggningen. Ungdomar i denna grupp utmärkte sig genom att i högst grad av samtliga kluster aktivt ha funderat kring den egna sexuella läggningen. Ungdomarna visade medelhög identifiering med den egna sexuella läggningen. Könsfördelning var 8 män och 22 kvinnor samt en person som inte uppgav sitt kön. Medelåldern i gruppen var $m = 17.5$. Ungdomarnas civilstånd i gruppen fördelade sig mellan 20 singlar, 7 med pojkvän/flickvän av motsatt kön, 1 med flera partnerrelationer samt 2 med annan typ av relation. Ungdomarnas sexuella läggning i gruppen fördelade sig mellan 26 heterosexuella (84%), 2 bisexuella, 1 med annan sexuell läggning samt 2 som utelämnade denna information.

Kluster två. Individerna i klustergrupp två ($n = 55$) namngavs till "Högt nära socialt stöd och god självkänsla". Ungdomarna i gruppen kännetecknades av att ha (1) mycket god självkänsla, (2) ett mycket gott nära socialt stöd samt (3) att ej ha aktivt funderat kring den egna sexualiteten. Ungdomar i denna grupp utmärkte sig genom att i minst grad av samtliga kluster aktivt ha funderat kring den egna sexuella läggningen, det bästa nära sociala stödet samt den bästa självkänslan. Ungdomarna visade högst identifiering med den egna sexuella läggningen. Könsfördelning var 32 män och 23 kvinnor. Medelåldern i gruppen var $m = 16.9$. Ungdomarnas civilstånd i gruppen fördelade sig mellan 37 singlar, 15 med pojkvän/flickvän av motsatt kön, 2 med flera partnerrelationer samt 1 med annan typ av relation. Ungdomarnas sexuella läggning i gruppen fördelade sig mellan 53 heterosexuella (96.4%), 1 bisexuella, 1 med annan sexuell läggning.

Kluster tre. Individerna i klustergrupp tre ($n = 20$) namngavs till "Lågt aktivt funderande och dålig självkänsla". Ungdomarna i gruppen kännetecknades av att ha (1) dålig självkänsla, (2) ett gott nära socialt stöd samt (3) att ej ha aktivt funderat kring den egna sexualiteten. Ungdomar i denna grupp utmärkte sig genom att bland klustren inneha dålig självkänsla. Ungdomarna visade lägst identifiering med den egna sexuella läggningen. Könsfördelning var 3 män och 17 kvinnor. Medelåldern i gruppen var $m = 17.5$. Ungdomarnas civilstånd i gruppen fördelade sig mellan 17 singlar, 3 med pojkvän/flickvän av motsatt kön. Ungdomarnas sexuella läggning i gruppen fördelade sig mellan 18 heterosexuella (90%), 1 bisexuella samt 1 som utelämnade denna information.

Kluster fyra. Individerna i klustergrupp fyra ($n = 15$) namngavs till "Lågt socialt stöd och dålig självkänsla". Ungdomarna i gruppen kännetecknades av att ha (1) dålig självkänsla, (2) mycket dåligt nära socialt stöd samt (1) att aktivt funderat kring den egna sexualiteten. Ungdomar i denna grupp utmärkte sig genom att ha det lägsta sociala stödet av samtliga kluster samt sämst självkänsla. Ungdomarna visade låg identifiering med den egna sexuella läggningen. Könsfördelning var 4 män och 11 kvinnor. Medelåldern i gruppen var $m = 17.8$. Ungdomarnas civilstånd i gruppen fördelade sig mellan 9 singlar, 5 med pojkvän/flickvän av motsatt kön, 1 med flera partnerrelationer. Ungdomarnas sexuella läggning i gruppen fördelade sig mellan 9 heterosexuella (60%), 1 homosexuell, 4 bisexuella och 1 med annan sexuell läggning. Envägsvariensanalysen som genomfördes för att se om grupperna skilde sig åt rörande sexuell läggning visade att en signifikant skillnad ($F_{4,154} = 4.4; p = .002$). Post-Hoc analysen visade att denna grupp skilde sig signifikant från de övriga grupperna ($p \leq .01$).

Kluster fem. Individerna i klustergrupp fem ($n = 39$) namngavs till "Låg aktivt funderande och lågt nära socialt stöd". Ungdomarna i gruppen kännetecknades av att ha (1) god självkänsla, (2) ett dåligt nära socialt stöd samt (3) att ej ha aktivt funderat kring den egna sexualiteten. Ungdomar i denna grupp utmärkte sig genom att i näst lägst grad av samtliga kluster aktivt ha funderat kring den egna sexuella läggningen samt näst sämst nära socialt stöd. Ungdomarna visade näst högst identifiering med den egna sexuella läggningen. Könsfördelning var 18 män och 21. Medelåldern i gruppen var $m = 17.0$. Ungdomarnas civilstånd i gruppen fördelade sig mellan 26 singlar, 12 med pojkvän/flickvän av motsatt kön samt 1 med annan typ av relation. Ungdomarnas sexuella läggning i gruppen fördelade sig mellan 37 heterosexuella (97.4%), och 1 bisexuell.

Tabell 1

ANOVA resultat samt medelvärden (och standardavvikelser)

Variable	Urvals <i>M</i> -värde	Kluster 1 <i>n</i> =31	Kluster 2 <i>n</i> =55	Kluster 3 <i>n</i> =20	Kluster 4 <i>n</i> =15	Kluster 5 <i>n</i> =39	F-värde
Självkänsla	3.3 (.5)	3.3 (.4)	3.7 (.3)	2.5 (.3)	2.5 (.4)	3.4 (.3)	100.7
Nära Socialt stöd	4.4 (.7)	4.5 (.5)	4.9 (.2)	4.5 (.4)	2.8 (.7)	4.0 (.3)	72.5
Aktivt Funderande	2.3 (1.4)	4.3 (.7)	1.5 (.6)	2.0 (1.0)	3.7 (.7)	1.6 (.7)	99.1

Samtliga resultat var signifikanta ($p \leq .001$)

Not. Resultat som presenteras med fet stil representerar de högsta och lägsta värdena bland klusterna.

Tabell 2

Jämförelse av kluster gruppernas identifiering med den egna sexuella identiteten.

Identifiering	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>signifikanta kontraster</i>
Urvalsgruppen	159	3.9	1.3	
Kluster 1 Aktivt funderat	31	3.6	1.2	
Kluster 2 Högt nära socialt stöd och god självkänsla	54	4.4	1.1	2 vs. 3, 4*
Kluster 3 Lågt aktivt funderat Och dålig självkänsla	16	3.1	1.4	3 vs. 2*
Kluster 4 Lågt nära socialt stöd Och dålig självkänsla	15	3.3	1.5	4 vs. 2*
Kluster 5 Lågt aktivt fundera Och lågt nära socialt stöd	37	4.1	1.3	

*signifikanta på en $p \leq 0.05$ nivå

Diskussion

Den aktuella undersökningen avsåg att undersöka vad som påverkar svenska gymnasieungdomar att identifiera sig med den egna sexuella läggningen. Med beskrivningar som "högt" och "lågt" och "starkt" och "svagt" avser artikelförfattarna beskriva hur klustergruppernas mönster förhåller sig till de övriga grupperna och hur individerna i de olika klustergrupperna förhåller sig till medelvärdet. Samma förhållningssätt gäller användandet av "god" och "dålig", med undantag av beteckning rörande självkänsla där god och dålig självkänsla baseras på Rosenbergs tolkning av god respektive dålig självkänsla.

Självkänsla

Den aktuella undersökningen visade signifikanta samband mellan självkänsla och identifiering med den egna sexuella läggningen. Sambandet var positivt vilket betyder att för de allra flesta ungdomar i undersökningen innebär en högre självkänsla också en starkare identifiering med den egna sexuella läggningen. Variationen mellan personer både inom och mellan grupper med olika sexuell läggning är dock stor. För att undersöka vilka mönster av faktorer som påverkar människors identifiering med den egna sexuella läggningen på individnivå genomfördes även klusteranalys. Analysen visade att personer i gruppen "starkt nära socialt stöd och god självkänsla" visade både högst självkänsla och högst identifiering

med den sexuella läggningen. Samma tendens återfanns i de övriga grupperna där självkänsla och identifiering med den egna sexuella läggningen följdes åt. Det kan antas att de individer som inte identifierar sig starkt med den egna sexuella läggningen har svårigheter att även identifiera sig med andra aspekter av sin person.

Medlemmar i majoritetsgruppen finner trygghet i samhället då normer, värderingar och andra privilegier är till deras fördel medan medlemmar i minoritetsgruppen saknar denna trygghet och privilegier (Wikinson & Kitinger, 1994). Gruppen ”lågt nära socialt stöd och låg självkänsla” är den grupp med lägst andel heterosexuella samt innehavande av den lägsta självkänslan av klustren. Att vara en del av en minoritetsgrupp vars rättigheter och levnadssätt inte är helt accepterade kan påverka den globala självkänslan, om individen själv inte accepterat det (Swann & Spivey, 2004). Det kan antas att ungdomarna i detta kluster inte känner sig helt tillfreds med sig själva då de inte till fullo är accepterade av normen och delar av samhället.

Nära socialt stöd

Ett signifikant samband återfanns mellan nära socialt stöd och identifiering med den egna sexuella läggningen. Sambandet indikerar att ju bättre nära socialt stöd individen har desto större sannolikhet för starkare identifiering med den egna sexuella läggningen. I klusteranalysen visade gruppen ”högst socialt stöd och god självkänsla” både det högsta värdet av nära socialt stöd samt högsta graden av identifiering med den egna sexuella läggningen. De övriga klustren visade dock inte någon liknande tendens. Exempelvis visade gruppen ”lågt aktivt funderande och lågt socialt stöd” låg grad av nära socialt stöd men hög grad av identifiering med den sexuella läggningen. Eftersom det bara var en av klustergrupperna som uppvisade detta mönster kan det ej antas att nära socialt stöd har inverkan på ungdomars identifiering med den egna sexuella läggningen. Slutsats blir därmed att nära socialt stöd inte har inverkan på identifieringen med den egna sexuella läggningen för ungdomar.

Gruppen ”lågt nära socialt stöd och dålig självkänsla” skilde sig från de övriga grupperna då de angav att de hade mycket dåligt nära socialt stöd i relation till de övriga grupperna. Detta var gruppen med den största andelen sexuella minoriteter, vilket kan vara en bidragande orsak till det dåliga nära sociala stödet. Som Worthington et al. (2002) resonerar är den sexuella läggningen en del av interaktionen mellan människor och kan påverka den på ett negativt sätt. Personer som identifierar sig med en sexuell minoritet kan uppleva svårigheter med att människor i deras närhet inte kan förhålla sig till deras sexuella identitet och sexuella läggning. Att inte kunna acceptera och ge sitt stöd till dessa ungdomar som avviker från normen kan bero på den personens tro, värderingar och behov i den nära sociala miljön (Worthington et al., 2002).

Ifrågasättande

Ett negativt signifikant samband återfanns mellan ifrågasättande och identifiering med den egna sexuella läggningen, vilket tyder på att ju mindre individer ifrågasätter den egna sexuella läggningen desto mer identifierar de sig med den. Tendensen visade sig även i klusteranalyserna, i grupperna ”högst nära socialt stöd och god självkänsla” och ”lågt aktivt funderande och lågt nära socialt stöd” och visade lågt ifrågasättande i form av aktivt funderande samt med stark identifiering med den egna sexuella läggningen. Dock visade inte följande tre grupper liknande tendens. Klusteranalysen visade att de ungdomar med lägst

ifrågasättande även hade den starkaste identifieringen med den egna sexuella läggningen, det kan antas att det snarare är avsaknaden av ifrågasättande som har störst inverkan på identifieringen av den egna sexuella läggningen, och inte graden av ifrågasättande. Resultatet kan tolkas som att de ungdomar som inte har ifrågasatt sin sexuella läggning inte heller har haft en anledning att anta att de inte skulle identifiera sig med sin sexuella läggning. Artikelförfattarna avser med detta att ungdomarna tar och ser sin sexuella läggning som en självklarhet.

I grupperna ”högt nära socialt stöd och god självkänsla”, ”lågt aktivt funderande och dålig självkänsla” och ”lågt aktivt funderande och lågt nära socialt stöd” återfinns de lägsta graderna av ifrågasättande av den egna sexuella läggningen. I dessa grupper återfinns även den högsta andelen heterosexuella ungdomar. Tidigare forskning har visat att heterosexuella inte ifrågasätter sin sexuella läggning i lika hög grad som personer med annan sexuell läggning, utan tar den för givet (Eliason, 1995; Konik & Stewart, 2004). Att tillhöra en majoritetsgrupp med en livsstil som inte bryter mot de normer som kan uppmuntra till ifrågasättande och aktivt funderande kring sin sexuella läggning (Wilkinson & Kitzinger, 2003) kan vara en bakomliggande anledning till att de inte har funderat kring den.

Andra forskare ifrågasätter att majoritetsgrupper skulle ha svårighet att identifiera sig med majoritetsgruppens identitet, i detta fall heterosexualitet (Borotov, 2006; Worthington et al., 2002). Detta skulle dock kunna förklaras med att medlemmar i majoritetsgruppen heterosexuella tar förgivet att de är heterosexuella och att de inte ser behovet att identifiera sig särskilt med sin sexuella läggning. Denna tolkning styrks av denna studie där större andelen heterosexuella inte har ifrågasatt den egna sexuella läggningen i form av aktivt funderande kring den. Wilkinson och Kitzinger (1994) menar att det är sannolikt att de flesta heterosexuella aldrig kommer att aktivt identifiera sig som heterosexuella då de är en del av majoriteten och därmed inte känner anledning till att behöva göra det. I valet att inte identifiera sig eller helt identifiera sig med sin heterosexualitet blir valet troligen att helt identifiera sig. De andra alternativen är otänkbara då det skulle kunna tolkas som att personen inte är heterosexuell.

Gruppen ”Högt nära socialt stöd och god självkänsla” är den grupp som visat på starkast identifiering med den egna sexuella läggningen bland grupperna. Denna grupp utmärkte sig även genom att ha högst värden i nära socialt stöd och självkänsla samt lägst värde i ifrågasättande. Det kan antas att just detta mönster är det som ökar sannolikheten för stark identifiering med den egna sexuella läggningen. Dock visade de övriga klustrena inte samma relation mellan mönster och identifiering med den egna sexuella identiteten. Slutsatsen blir därmed att detta mönster inte har inverkan på ungdomars identifiering med den egna sexuella läggningen.

Metod diskussion. Under genomförandet av undersökningen upptäcktes svagheter i metoden som bör tas i beaktning i utläsandet av resultatet. Undersökningen genomfördes i respondenternas klassrum tillsammans med deras klasskamrater vilket kan ha påverkat sanningsenligheten. Då undersökningen genomfördes i anslutning till lektionstid upplevdes även stämningen något okoncentrerad i vissa klassrum vilket kan ha påverkat resultatet, exempelvis genom högre bortfall. Detta kunde ha undvikits om undersökningsledarna hade fått tillgång till ett klassrum där bänkar separerats från början och eleverna enbart kom i syfte att besvara enkäten.

En problematik som inte uppkommit i pilotstudien men som gjorde sig tydlig under undersökningen var vissa språkliga svårigheter. Betydelsen av ord som ”identifiering”, ”personlighet”, ”reflektion” och ”sexuell läggning” upplevdes svårförståliga för flera av respondenterna. Även svårigheter med att använda sig av begreppen heterosexuell, homosexuell och bisexuell uppmärksammades. Exempelvis kunde ”heterosexuell”

kompletterats med förklaringen: ”attraheras av motsatt kön” i syfte att underlätta för respondenterna. Enkäten kunde även ha haft en kategori som vänt sig till dem som ännu inte är redo att sätta en etikett på sin identitet, då det är en allt mer aktuell grupp inom forskning (Hollander, 2000). I efterhand upplever undersökningsledarna att respondenternas olika etniska bakgrund borde ha tagits i större beaktning när enkäten utformades då populationen hade stor variation.

Vid början av undersökningen var syftet att fånga in olika sexuella läggningar. Dock blev antalet respondenter från sexuella minoriteter i relation till det totala insamlade materialet för litet för att tillförlitliga slutsatser skulle kunna dras. Detta kan bland annat bero på formen av självidentifiering undersökningsledarna valde att använda sig av i enkäten. Detta kan ha gett upphov till att färre identifierade sig med en sexuell minoritet trots att deras beteende och fantasier kan överensstämja med den kategorin (Friedman et al., 2004; Wilkinsson & Kitzinger, 1994). Självidentifiering valdes dock ändå eftersom undersökningen avsåg att utforska ungdomars kognitiva och medvetna identifiering med den egna sexuella läggningen och inte deras sexuella beteende. Ytterligare en aspekt kan ha varit den nämnda bristen på avskildhet som var i klassrummet då enkäten besvarades, vilket kan ha medfört att individer inte känt sig bekväma med att fylla i något de ännu inte ”kommit ut” med.

Trots det låga antalet som identifierade sig med sexuella minoriteter användes dock dessa data då studiens syfte inte avsåg att undersöka den sexuella läggningen i sig utan identifieringen med den, oavsett läggning.

Möjligheten till att generalisera resultatet av denna studie har vissa begränsningar då antalet med fördel bör ha varit det dubbla. Den sneda könsfördelningen var ytterligare en aspekt som bidrar till generaliserings problematik till en större population.

Slutsats

Sammanfattningsvis visade denna undersökning att svenska gymnasieungdomar har en allmänt stark identifiering med den egna sexuella läggningen oavsett vilka mönster av faktorer som har inverkan på identifieringen med den egna sexuella läggningen. Den faktor som i mönstren ökar sannolikheten för stark identifiering av den sexuella identiteten är självkänsla, en tendens som även återfinns i Swann och Spiveys undersökning (2004). De övriga faktorerna kan inte antas ha inverkan på identifieringen med den egna sexuella läggningen på egen hand då gruppernas mönster inte visar på denna tendens. Tidigare forskare har resonerat att det skulle föreligga en könsskillnad i utvecklingen av den sexuella identiteten (Savin-Williams & Diamond, 2000). Någon könsskillnad återfanns inte i denna studie rörande identifiering med den egna sexuella läggningen. Inte heller återfanns en åldersskillnad rörande identifiering med den egna sexuella läggningen.

Vidare forskning. Resultatet av denna studie visar vikten av att utforska olika aspekter av den sexuella identiteten och den sexuella läggningen. Studien visar att varken heterosexuella ungdomar eller ungdomar av sexuell minoritet är homogena grupper rörande sexuell identifiering. En iakttagelse under genomförandet av studien var att ett antal ungdomar, framför allt manliga, uppvisade reaktioner på vissa av enkätens frågor som kan tolkas som om de upplevt att artikelförfattarna ifrågasatte deras heterosexualitet. I denna studie fanns inte utrymme för att vidare utforska denna reaktion, men en vidare forskning av detta skulle kunna leda till vidare kunskap om medlemmar inom majoritetsgruppers beteende och deras relation till sexualiteten. Ytterligare en aspekt som hade varit intressant att vidareutveckla i den aktuella studiens syfte är betydelse av religiös övertygelse samt vad som individen tror ligger

bakom sin sexuella läggning för att se om dessa kan ha inverkan på identifieringen med den egna sexuella läggningen.

Referenser

- Bieschke, K. J. (2002). Charting the waters. *The Counseling Psychologist*, 30, 575-581.
- Boratav, B. H. (2006). Making sense of heterosexuality: An exploratory study of young heterosexual identities in Turkey. *Sex Roles*, 54, 213-225.
- Carver, P. R., Egan S. K., & Perry, D. G. (2004). Children who question their heterosexuality. *Developmental Psychology*, 40, 43-53.
- Demo, D. H., Small, S. A., & Savin-Williams, R. C. (1987). Family relations and the self-esteem of Adolescent and their parents. *Journal of Marriage and the Family*, 49, 705-715.
- Diamond, L. M. (2003). New paradigms for research on heterosexual and sexual-minority development. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 32, 490-498.
- Eliason, M. J. (1995) Accounts of sexual identity formation in heterosexual students. *Sex Roles*, 32, 821-834.
- Frale, D. E. S. (1997). Gender, racial, ethnic, sexual, and class identities. *Annual Review of Psychology*, 48, 139-162.
- Friedman, M. S., Silvestre, A. J., Gold, M. A., Markovic, N., Savin-Williams, R. C., Huggins, J., et al. (2004). Adolescents define sexual orientation and suggest ways to measure it. *Journal of Adolescence*, 27, 303-317.
- Hair, J. F., Andersson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. (1998). *Multivariate data analysis*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Hoffman, R. M. (2004). Conceptualizing heterosexual identity development: Issues and challenges. *Journal of counselling & development*, 82, 375-380.
- Hollander, G. (2000). Questioning youths: Challenges to working with youths forming identities. *School Psychology Review*, 29, 173-179.
- Kinnish, K. K., Strassberg, D. S., & Turner, C. W. (2005). Sex differences in the flexibility of sexual orientation: A multidimensional retrospective assessment. *Archives of sexual behaviour*, 34, 173-183.
- Kinsey, A. C., Pomeroy, W. B., & Martin, C. E. (1948). *Sexual behaviour in the human male*. Philadelphia: W. B. Saunders.
- Konik, J., & Stewart, A. (2004). Sexual Identity development in the context of compulsory heterosexuality. *Journal of Personality*, 72, 815-844.
- McClintock, M. K., & Herdt, G. (1996). Rethinking Puberty: The development of sexual attraction. *Current Directions in Psychological Science*, 5, 178-183.
- Mohr, J. J. (2002). Heterosexual identity and the heterosexual therapist: An identity Perspective on sexual orientation dynamics in psychotherapy. *The Counseling Psychologist*, 30, 532-566.
- Reiss, I. L. (1999). Evaluating sexual science: Problem and prospects. *Annual Review of sex research*, 10, 236- 260.
- Renold, E. (2003). 'If don't kiss me, you're dumped': boys, boyfriends and heterosexualised masculinities in the primary school. *Educational review*, 55, 179-194.
- Rich, A. (1986). *Obligatorisk heterosexualitet och lesbisk existens* (P. Laskar, övers.). Stockholm: Matrixx. (Originalarbete publicerat 1980).
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

- Savin-Williams, R. C., & Diamond, L. M. (2000). Sexual identity trajectories among sexual-minority youth: Gender comparisons. *Archives of Sexual Behaviour, 29*, 607-627.
- Schneider, A., & Roberts, A. E. (2004). Classification and the relation of meaning. *Quality and Quantity, 38*, 547-557.
- Sell, R. L. (1997). Defining and measuring sexual orientation: a review. *Archives of Sexual Behaviour, 26*, no. 5, 643-658.
- Shively, M., & De Cecco, J. (1977). Components of sexual identity. *Journal of Homosexuality, 3*, 41-48.
- Shively, M., Jones, C., & De Cecco, J. (1984). Research of sexual orientation: Definitions and Methods. *Journal of Homosexuality, 3*, 127-136.
- Stripe, M. I., & Tolman, D. L. (2003). Mom, dad, I'm straight: the coming out of gender ideologies in adolescent sexual-identity development. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology, 32*, 523-530.
- Swann, S. K., & Spivey, C. A. (2004). The relationship between self-esteem and lesbian identity during adolescence. *Child and adolescent social work journal, 21*, 629-646.
- Wilkinson, S., & Kitzinger, C. (1994). The social construction of heterosexuality. *Journal of gender studies, 3*, 307-315.
- Worthington, R. L., & Mohr, J. (2002). Theorizing heterosexual identity development. *The Counseling Psychologist, 30*, 491-495.
- Worthington, R. L., Savoy, H. B., Dillon, F. R., & Veranglia, E. R. (2002). Heterosexual identity development: A multidimensional model of individual and social identity. *The Counseling Psychologist, 30*, 496-531.